

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum uoluntas in rationalibus sit alia potentia præter appetitiuam
sensitiuæ partis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

naturalis est determinatus ad vnum, animalis autem sequitur apprehensionem, inde est quod singule potentie appetunt bonum determinatum: sed vis appetitiva appetit quodcumque bonum apprehensum. Nec tamen sequitur quod sit generalis, quia bonum commune appetit speciali modo. Vnde patet solutio ad vltimum.

ARTICVLVS IIII.

Verum voluntas in rationalibus sit alia potentia præter appetituum sensitiue partis.

Q VARTO queritur, vtrum voluntas in rationalibus sit alia potentia præter appetituum sensitiue partis. Et videtur quod non. Accidentaliter. n. differentia obiectorum non diuersificat potetias: sed obiecta voluntatis, & appetitus non differunt, nisi per differentias accidentales boni, quod per se est obiectum appetitus, non enim videntur aliter differre, nisi quod voluntas est boni apprehensio p. intellectum, appetitus autem sensibilis est boni apprehensio per sensum, quæ accidunt bono in quantum est bonum. ergo voluntas non est alia potentia ab appetitu.

¶ 2 Præ. Vis appetitiua, sensitiua, & intellectiua differunt per particulare, & vniuersale, quia sensus apprehendit particularia, intellectus vniuersalia: sed per hoc non potest distingui appetitus sensitiue partis, & intellectiua, quia omnis appetitus est boni in rebus existentis, quod non est vniuersale, sed singulare. ergo non debet dici, quod appetitus rationalis, qui est voluntas sit alia potentia ab appetitu sensitiue partis, per modum quo intellectus est alia potentia a sensu.

¶ 3 Præ. Sicut apprehensionem sequitur appetitiua, ita appetituum sequitur vis motiua: sed motiua non est alia, & alia in rationalibus, & irrationalibus. ergo nec appetitiua, & sic idem quod prius.

¶ 4 Præ. Philosophus in 1. de Anima distinguit quinque genera potentiarum animæ, & operationum, quorum vnum includit generationem, nutritionem, & augmentum secundum sensum, tertium appetitum, quartum motum s. locum, quintum intellectum, vbi intellectus a sensu distinguitur, non autem appetitus intellectiua ab appetitu sensitiuo. ergo videtur, quod non distinguatur potentia appetitiua superior ab inferiori, sicut potentia apprehensiva superior a potentia apprehensiva inferiori.

SED CONTRA, est qd Philosophus in 3. de Anima distinguit voluntatem ab appetitu sensitiuo.

¶ 2 Præ. Quæcumque sunt ordinata ad inuicem, oportet esse distincta: sed appetitus intellectiua est superior appetitu sensitiuo secundum Philosophum in 3. de Anima, & mouet ipsum, vt sphaera sphaeram, vt ibidem dicitur. ergo voluntas est alia potentia ab appetitu sensitiuo.

RESPON. Dicendum, quod voluntas est alia potentia ab appetitu sensitiuo. Ad cuius euentiam sciendum est, quod sicut appetitus sensitiuus distinguitur ab appetitu naturali propter perfectiorem modum appetendi, ita appetitus rationalis ab appetitu sensitiuo. Quanto enim aliqua natura est Deo propinquior, tanto expressior in ea diuinæ dignitatis similitudo inuenitur: hoc autem ad diuinam dignitatem pertinet, vt omnia moueat, & inclinet, & dirigat, ipse a nullo alio motus, vel inclinatus, vel directus. Vnde quanto aliqua natura est Deo vicinior, tanto minus ab eo inclinatur, & magis nata est seipsam inclinare. Natura igitur insensibilis, quæ ratione suæ materialitatis est maxime a Deo remota, inclinatur quidem in aliquem finem, non

tamen est in ea aliquid inclinans, sed solummodo inclinationis principium, vt ex prædictis patet. Natura autem sensitiua, vt Deo propinquior in seipsa hebet aliquid inclinans, appetibile apprehensum: sed tamen inclinatio ipsa non est in potestate ipsius animalis, quod inclinatur: sed est ei aliunde determinata. Animal enim ad aspectum delectabilis, non potest non concupiscere illud, quia illa animalia non habent dominium suæ inclinationis: vnde non agunt, sed magis aguntur secundum Damasc. Et hoc ideo, quia vis appetitiua sensibilis habet organum corporale, & ideo vicinatur dispositionibus materia, & rerum corporalium, vt moueatur magis quam moueat. Sed natura rationalis, quæ est Deo vicinissima, non solum habet inclinationem in aliquid, sicut habent inanimata, nec solum mouetur hæc inclinationem quasi aliunde eis determinatam, sicut natura sensibilis: sed vitra hoc habet in potestate ipsam inclinationem, vt non sit ei necessarium inclinari ad appetibile apprehensum: sed possit inclinari, vel non inclinari, & sic ipsa inclinatio non determinatur ei ab alio, sed a seipsa. Et hoc quidem competit ei in quantum non vtitur organo corporali, & sic recedens a natura mobilis accedit ad naturam mouentis, & agentis. Quod autem aliquid determinet sibi inclinationem in finem, non potest contingere, nisi cognoscat finem, & habitudinem finis in ea, quæ sunt ad finem, quod est tantum rationis. Et ideo talis appetitus non determinatur ex aliquo alio de necessitate sequitur apprehensionem rationis. Vnde appetitus rationalis, qui voluntas dicitur, est alia potentia ab appetitu sensibili.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod voluntas ab appetitu sensibili non distinguitur directe per hoc quod est sequi apprehensionem hanc, vel illam: sed ex hoc quod est determinare sibi inclinationem, vel habere inclinationem determinatam ab alio, quæ duo exigunt potentiam non vnius modi. Sed talis diuersitas requirit diuersitatem apprehensionum, vt ex prædictis patet. Vñ quasi ex consequenti accipit distinctio appetitiuarum vtrius penes distinctionem apprehensuarum, & non principaliter.

AD SECUNDUM dicendum, quod quævis appetitus semper intendat ad aliquid in re naturali existens, quod est per modum particularis, & non vniuersalis, tñ ad appetendum quandoq; mouetur per apprehensionem alicuius vniuersalis conditionis, sicut appetimus hoc bonum ex hac consideratione, quæ consideramus simpliciter bonum esse appetendum: quandoq; vero per apprehensionem particularis s. suam particularitatem. Et ideo sicut appetitus ex consequenti distinguitur per differentiam apprehensionis quæ sequitur, ita ex consequenti distinguitur per vniuersale, & particulare.

AD TERTIUM dicendum, quod cum motus, & operationes sint in singularibus, & ab vniuersali propositione non possit fieri descensus ad conclusionem particularem, nisi mediante assumptione particulari, non potest vniuersalis conceptio intellectus applicari ad electionem operis, quæ est quasi conclusio in operabilibus, vt dicitur in 7. Ethic. nisi mediante apprehensione particulari. Et ideo motus, qui sequitur apprehensionem vniuersalem intellectus mediante particulari apprehensione sensus, non requirit aliam potentiam motiua respondentem intellectui, & aliam respondentem sensui, sicut est de appetitu qui immediate sequitur apprehensionem, & potetia motiua imperata, de qua obiectio tangit, quæ est vis affixa musculus, & neruis. Vnde non potest esse intellectiua partis, quæ organo non vtitur.

Quæst. dis. Tho. IIII 4 Ad

art. 1. huius questio. & p. 2c.

D. 230.

art. p. 2c. ad 2.

D. 226. & 766.

6. Ethic. 6. circa 6.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

37. q. 10. m. 1.

QVÆST. XXII. DE VOLVNTATE, ART. V.

D. 228. AD QVARTVM dicendum, quod⁴ sensus, & intellectus differunt per rōnes apprehensibiles in quantum est apprehensibile, propter hoc quod ad diuersa genera pertinent potentiā. Sensus. n. tenet in apprehendendo particulare, intellectus autē in apprehendendo vniuersale. Appetitus vero superior, & inferior non differunt per differentias appetibilis, in quantum est appetibile, cum in idem tendat bonum quandoque vterque appetitus, sed differunt penes diuersum modum appetendi, vt ex dictis patet. Et ideo sunt quidem diuersæ potentia, sed non diuersa potentiārum genera.

art. preced.

ARTICVLVS V.

Verum voluntas quippiam de necessitate velit.

2. p. q. 82.
art. 1.
cap. 4. co. 3.

QVINTO quæritur, vtrum voluntas aliquid de necessitate velit. Et videtur, quod sic, quia secundum Aug. in 13. de Trin. beatitudinem omnes vna voluntate expetunt: sed quod ab omnibus communiter expetitur, de necessitate expetitur: si enim non de necessitate, contingeret ab aliquo non expeti. ergo voluntas de necessitate aliquid expetit.

sex. 54. c. 12.

¶ 2 Præ. Omne motiuum perfectæ virtutis de necessitate mouet suum mobile: sed secundū Philosophum in tertio de Anima, Bonum est motiuum voluntatis secundum quod apprehenditur. ergo cum aliquid sit perfectum bonum, sicut Deus, & beatitudo, vt dicitur in 1. Ethico, aliquid erit, quod de necessitate voluntatem mouebit, & ita a voluntate aliquid necessario appetitur.

¶ 3 Præ. Immaterialitas est causa, quare aliqua potentia cogi non possit, potentia autem organici affixæ coguntur, sicut patet præcipue de motu: sed intellectus est immaterialior potentia quam voluntas, quod patet ex hoc quod habet immaterialius obiectum, scilicet vniuersale, cum bonum in rebus particularibus existens sit obiectum voluntatis. cū igitur intellectus cogatur, vt aliquid de necessitate teneat, vt dicitur in 5. Meta. videtur, quod voluntas aliquid de necessitate appetat.

¶ 4 Præ. Necessitas non remouetur a voluntate, nisi ratione libertatis, cui videtur necessitas opposita: sed non omnis necessitas impedit libertatem. Vnde dicit August. in quinto de Ciuitate Dei, si illa diffinitur esse necessitas secundum quā dicimus necesse est, vt ita sit vel ita fiat, nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. ergo voluntas de necessitate aliquid vult.

4. 10. 5.

¶ 5 Præ. Necessarium est, quod non potest non esse: sed Deus nō potest non velle bonum, sicut nō potest non esse bonus, ergo necessario vult bonum. ergo aliqua voluntas necessario vult aliquid.

Homil. 11. in
Ezech. a me
dio 25. mo
tal. c. 13.

¶ 6 Præ. Secundum Grego. peccatum, quod per poenitentiam non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit: peccatum autem non committitur, nisi voluntarie secundum August. cum ergo tractio sit quidam motus violentus, vt patet in 7. Phy. aliquis potest violenter cogi ad aliquid de necessitate volendum.

Lib. de duobus
anim. c.
10. & 11. to.
2. & 1. Re.
tract. 9.

¶ 7 Præ. Secundū, quā Magister dicit in 2. dist. 1. lib. & sumitur ex verbis Aug. in secundo statu, id est in statu culpæ, non potest homo non peccare autē reparationē mortaliter: post reparationem vero saltem venialiter: sed tam peccatū mortale, quam veniale est volūtariū. ergo aliquis status hominis est, in quo non potest non velle id, in quo peccatum cōsistit, &

fic de necessitate voluntas aliquid vult.
¶ 8 Præ. Quanto aliquid magis natum est ad mouendū, tāto magis natum est ad necessitatem inferre: sed bonum magis potest mouere quam verum, cū bonum sit in rebus: verum autem in ratione, vt dicitur in 6. Meta. ergo cum verum cogat intellectus, multo fortius bonum coget voluntatem.
¶ 9 Præ. Bonum fortius imprimit quam verum, quod patet ex hoc quod amor, qui est impressio boni, est magis intimus quam cognitio, quæ est impressio veri: amor. n. s. m. Aug. est vita quādam vniuersa amantem amato. ergo bonum magis potest inferre necessitatem voluntati quam verum intellectui, & sic idem quod prius.

G

¶ 10 Præ. Quanto aliqua potentia magis potest in sua obiecta, tanto minus potest ab eis cogi: sed ratio magis potest in sua obiecta quam voluntas, ratio. n. s. m. Aug. 12. de Trin. format in se species rerum, non autem voluntas, sed mouetur ab appetitibus. ergo magis potest voluntas cogi ab appetitibus quam ratio a cognoscibilibus, & sic idem quod prius.

¶ 11 Præ. Quod per se inest, de necessitate inest, sed velle aliquid per se, inest voluntati. ergo voluntas de necessitate aliquid vult. Probatio media: summum bonum est per se volitum, ergo quandoque in ipsum fertur voluntas, per se in ipsum vult, sed semper in ipsum fertur, quia naturaliter fertur in ipsum. ergo voluntas semper per se vult summum bonum.

H

¶ 12 Præ. In cognitione scientia necessitas imponitur: sed sicut omnes homines naturaliter vult scire secundum Philosophum in 1. Meta. ita naturaliter volunt bonum, ergo in voluntate boni necessitas inuenitur.

¶ 13 Præ. Glo. Roma 7. dicit, quod voluntas vult naturaliter bonum: sed ea quæ in sunt secundum naturam, sunt de necessitate, ergo voluntas vult bonum de necessitate.

¶ 14 Præ. Omne quod augetur, & minuitur potest totaliter auferri: sed libertas voluntatis augetur, & minuitur, liberius. n. arbitrium habuit homo ante peccatum quam post peccatum secundum August. ergo libertas voluntatis potest totaliter tolli, & ita voluntas potest de necessitate cogi.

I

SED CONTRA, s. m. August. in 5. de Ciuit. Dei. Si aliquid est voluntarium non est necessarium: sed omne quod volumus, est voluntarium, ergo voluntas non vult aliquid de necessitate.

¶ 2 Præ. Hug. dicit quod lib. arb. potentissimum est sub Deo: sed quod est tale, nō potest cogi ab aliquo de necessitate, ergo voluntas non de necessitate aliquid vult.

¶ 3 Præ. Libertas opponitur necessitati: sed voluntas est libera. ergo non de necessitate aliquid vult.

¶ 4 Præ. Bernard. dicit, quod lib. arb. ex ingentia voluntatis auferri non potest, ergo non potest voluntas de necessitate aliquid velle.

¶ 5 Præ. Potestates rationales se habent ad opposita s. m. Philo. sed voluntas rationalis est potentia, est. n. in ratione, vt dicitur in 3. de Anima. ergo voluntas habet ad opposita, & ita nō de necessitate determinatur ad aliquid.

¶ 6 Præ. Quod de necessitate determinatur ad aliquid, naturaliter est determinatum ad illud: sed voluntas contra naturalem appetitum dividitur, ergo voluntas non de necessitate aliquid vult.

¶ 7 Præ. Ex eo, quod aliquid est voluntarium, est.